

GRAUNTELE

Fice povestea că odată nisce copii jucându-se, găsiră într'o văgăună un lucru necunoscut lor, de mărimea oului de găină; prin mijloc aveà o scobitură și semëna cu un grăunte. Se întâmplă să trecă un om cu trăsura pe acolo, vëdù lucrul îl cumpără de la copii, dându-le cincideci de bani, îl duse la têrg și îl vindù Impăratului ca o raritate. Impăratul adună pe înțelepții și pe sftnicii sêi și le porunci să cerceteze ce lucru e acela: oũ orî grăunte.

Înțelepții și sftnicii chibzuiră cît chibzuiră, dar nu fură în stare să găsescă vre-un rëspuns.

Lucrul acel necunoscut plin și de taină stà pe feréstră; sêra veni o găină ciocni și făcù o gaură întrînsul. Cum că erà un grăunte vëdură cu toții acuma, și înțelepții se rostiră că e un grăunte.

Țarul se minună fórte, de aceea porunci înțelepților ca să iscodescă unde cresce grăuntele acesta. Înțelepții chibzuiră și chibzuiră și cătară pin cărți, dar nu găsiră nimic. Veniră la țar și dîseră:

Nu putem da nici un rëspuns. In cărțile nóstre nu scrie nimic despre asta; trebuie să întrebați țëranii, póte că vreunul din bătrînii lor să fi auđit când s'aũ semënat grăunțe de acestea.

Țarul porunci să aducă la dînsul un țăran bătrîn de tot.

I-se aduse un unchiaș cu përul alb și fără dinți în gură, care se târi anevoe în cârjele sale pînă în palat.

Țarul îi arată grăuntele. Dar bătrînul abia mai putù să vadă. Pe jumătate vedeà, pe jumătate pipăia.

Nu poți să-mi spuî, tăicuțule, pe unde cresce sëmînță de asta? îl întrébă țarul. Póte că tu însu-ți ai semănat asemenea grăunțe? Sau póte că ai cumpërat vr'odată?

Bëtrînul erà pe jumătate surd, cu greũ putea auđi, anevoe pricepea. El rëspunse:

Nu, pe pãmîntul meũ n'am semănat nici odată așà grâne, nici n'am cules, nici n'am cumpërat vre-odată pîne de asta. De cumpăram grâne, foile eraũ tot-d'a-una mărunte. Trebuie întreat bătrînul meũ, póte că el va sci spune unde aũ crescut grăunțe de astea.

Țarul porunci să i-se aducă tatăl bătrînului.

Găsiră pe tatăl sėu și îl aduseră înaintea țarului. Veni un bătrîn cu o singură cârje. Țarul îi arată grăuntele.

Ochii bătrînului erau bunî încă. El privi sămînța cu de-a măruntul.

Țarul îl întrėbă.

—Nu știi tu, tăicuțule, pe unde creșteaū grăunțe de astea? Póte că însuși ai semėnat cum-va de-acestea în ogorul tėu? Orî póte în viața ta ai cumpėrat de-acestea?

De și erà cam tare de urechi, totuși bătrînul auđi mai bine de căt fiul sėu.

Nu, ȓise el, pe ogorul meū n'am semėnat nici-o-dată pîne de asta, nici-o-dată n'am secerat-o și nici-o-dată n'am cumpėrat, pentru-că pe vremea mea nu se scià încă de banî. Toți se hrăniaū cu pînea lor și la nevoie împărțiaū cu cei-l'alți. Pe unde o fi crescut asemenea grăunte, nu sciū.

Grăunțele nóstre erau mai mari și mai spornice de cît cele de acum, dar așa grăunțe nici n'am vėđut. Am auđit de la bătrînul meū, că pe vremea lui, pînea erà mai bună de cît pe vremea mea, și mai mare și mai spornică.

Țarul trimise după tatăl bătrînului. Găsiră pe bunic și-l aduseră înaintea țarului. Fără greutate, fără cârje, întră un bătrîn, cu ochii limpeđi și cu vorba deslușită Țarul arată bunicului grăuntele, acesta îl întórce pe tóte fețele.

Mult e, ȓise dînsul, de cînd n'am mai vėđut un grăunte atît de strėvechiū. Mușcă o bucată și ȓise: Asta e.

—Spune mî, moșicule, cînd și unde cresceaū asemenea grăunțe. Póte că tu însuși ai semėnat vr'o dată în ogorul tėu orî ai cumpėrat?

Bătrînul rėspunse:

—Pretutindenea, pe vremea mea, cresceà asemenea pîne; numai cu dînsa ne hrăneam.

—Ași vrea să sciū, moșule, dacă tu însuși ai semėnat asemenea grăunțe, orî le-ai cumpėrat?

Bătrînul zîmbi.

—Pe vremea mea, ȓise el, nimenî nu cunoscea păcatul de a vinde pîne orî de a cumpėră, iar despre banî nu se scià nimic, pîne aveaū toți din belșug.

—Unde ai semėnat asemenea pîne, moșicule, și unde erà ogorul tėu?

—Ogorul meū erà pămîntul lui Dumneđeū. Unde eram

acolo erà ogorul meü, căci slobod erà pămîntul, nu se scià de proprietatea cui-va. Proprietate se chemà numai munca omului.

—Încă la douë întrebări să'mi răspunđi, zise țarul. Mai întăi: cum se puteà ca înainte vreme să créscă asemenea grăunțe și acum nu?

Al doilea: cum se face că nepotul tēu umbla în douë cârje, cu una feciorul tēu, iar tu însuți pășesci slobod și ușor? Ochii îți sint limpeđi, ai dinți sănătoși și vorba ta sună deslușit. De ce? spune-mi, moșule, de ce e așa?

—De ce e așa? Pentru-că ómenii nu mai trăesc din munca lor, și se uită cu jind la vecini. Inainte vreme nu se trăia așa, ci se trăia cu frica lui Dumnezeu. Fiind-că fie-care aveà al sēu, nu jinduia la bunul altuia.

(După L. Tolstoi).

PENTRU COMERCIANȚI

Creditul în registre.

Creditul în registre are loc când valorile date de o persoană alteia, se constată numai prin registrele creditorului, fără a da naștere remiterii unui efect subscris de debitor.

Creditul sub forma acésta se aplică la sume importante; el coprinde tot creditul de consumațiune și o mare parte din creditul de produțiune.

Intre comercianți, aceste creanțe nudaü loc la nici o transformare, prin urmare ele nu pot înlocui moneta, de cit pe calea compensațiunei, adică când creditul este reciproc. Doi negustori de pildă fac afaceri între dînșii, vîndënd și cumpărând unul de la altul óre-carî mărfuri, sūmele datorite de unul se vor scădea din datoriile celui-l'alt, și aceste angajamente se vor anula reciproc.

Acest cas e destul de rar în practică, pentru-că nu se întâmplă tot-d'a-una ca produsele cumpărătorului să pótă servi vîndătorului. Comerciantul de la care fabricantul cumpără bumbacul, inul, materia primă a fabricațiunei sale, face rare-orî comerțul de țesături; așa dar între dînșii nu aü loc transacțiuni mutuale. In cas de credit reciproc iată cum se reguléză compensările. Fie-care își notéză valórea furniturilor făcute și a valorilor furnisate și întocmesce comptul sēu la finele fie-cărui exer-